KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 6 päivänä toukokuuta 1998,

Saksan suunnitelmasta laajentaa suuryritysten aineettomien hyödykkeiden hankintakustannusten aluetukikelpoisuutta osana liittovaltion ja osavaltion yhteistä 25. puiteohjelmaa alueellisen talousrakenteen parantamiseksi

(tiedoksiannettu numerolla K(1998) 1942)

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(98/667/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 93 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on antanut jäsenvaltioille ja muille, joita asia koskee, mahdollisuuden esittää huomautuksia EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisesti,

sekä katsoo seuraavaa:

I

Saksa ilmoitti 25 päivänä maaliskuuta 1996 päivätyllä kirjeellä EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan mukaisesti liittovaltion ja osavaltion yhteisestä 25. puiteohjelmasta alueellisen talousrakenteen parantamiseksi (jäljempänä '25. puiteohjelma'). Komissio ilmoitti Saksalle 12 päivänä elokuuta 1996 päivätyllä kirjeellä päätöksestään aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukainen menettely kyseisen 25. puiteohjelman osalta, johon sisältyy muun muassa suuryritysten aineettomien hyödykkeiden hankintakustannusten aluetukikelpoisuuden laajentaminen.

Tämä menttely koskee seuraavia määräyksiä:

Liittovaltion ja osavaltioiden yhdessä rahoittama ja hallinnoima yhteinen ohjelma alueellisen talousrakenteen parantamiseksi on Saksan tärkein alueellinen tukijärjestely. Ohjelmasta myönnetään avustuksia ja takauksia investointeihin ja elinkeinoelämään liittyviin infrastruktuurihankkeisiin tukialueilla, joille voidaan myöntää aluetukea EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan nojalla. Vuosittain hyväksyttävissä puiteohjelmissa vahvistetaan kunkin tukikauden budjettivarat ja tehdään tarvittaessa muutoksia tukiehtoihin.

Edellisessä komission hyväksymässä 24. puiteohjelmassa (N 531/95) [1] tukikelpoisiksi kustannuksiksi katsotaan aineellisten hyödykkeiden hankinta-, valmistus- ja vuokrauskustannusten lisäksi aktivoitavien aineettomien hyödykkeiden hankintakustannukset; tällaisia aineettomia hyödykkeitä ovat esimerkiksi patentit, lisenssit tai investointi- ja käyttösuunnitelmat, mikäli kyseiset aineettomat hyödykkeet

— on hankittu joltakin kolmannelta yritykseltä tai yritykseltä, joka ei ole muulla tavalla taloudellisessa, oikeudellisessa tai henkilökohtaisessa etuyhteydessä tuensaajaan,

ja

— pysyvät vähintään kolme vuotta investointihankkeen päätyttyä tuensaajan toimipaikassa, ellei niitä korvata samanarvoisilla tai arvokkaammilla hyödykkeillä; kyseisenä aikana tuen alaisten hyödykkeiden vuokralle antaminen on myös kielletty, ellei vuokralle antaminen tapahdu osana verottajan hyväksymää yrityksen jakamista tai yritysten yhteistoimintaa Saksan tuloverolain 15 pykälän mukaisesti tuensaajan ja/tai etuyhteydessä olevan yrityksen toimipaikassa,

ja

— ovat kustannuksiltaan enintään 25 prosenttia koko investointihankkeesta.

Saksa aikoo poistaa 25. puiteohjelmasta kolmannen edellä mainituista edellytyksistä eli sallia tuen myöntämisen sellaisten aineettomien hyödykkeiden hankintaan, joiden kustannukset ovat yli 25 prosenttia koko investointihankkeesta.

Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään komissio piti kyseisen aikomuksen soveltuvuutta yhteismarkkinoille kyseenalaisena suuryritysten osalta seuraavista syistä:

[1] EYVL C 291, 4.10.1996, s. 4.

— Kyseisellä muutoksella laajennetaan järjestelyn vakioperustetta, joten sen seurauksena sallittu tukimäärä nousisi tuki-intensiteetin pysyessä ennallaan, kun tuen arvioinnissa käytetään yhteistä menetelmää, jonka vakioperusteesta määrätään alueellisia tukijärjestelyjä koskevassa jäsenvaltioiden hallitusten edustajien neuvoston 20 päivänä lokakuuta 1971 antamassa ensimmäisessä päätöslauselmassa [2].

— Menettelyn aloittamista koskevan päätöksen tekohetkellä muihin kuin tutkimus- ja kehityshankkeeseen liittyvien aineettomien hyödykkeiden hankintakustannuksiin voitiin myöntää tukea vain pienille ja keskisuurille yrityksille (jäljempänä 'pk-yritykset') pienten ja keskisuurten yritysten valtiontukia koskevien yhteisön suuntaviivojen [3] mukaisesti.

— Kun otetaan huomioon aineettomien investointien liikkuvuus yhteismarkkinoilla ja varsinkin samaan taloudelliseen yksikköön kuuluvien toimipaikkojen välillä, väärinkäytösten valvonta näyttää olevan vaikeaa, sillä kyseiset investoinnit tosiasiallisesti hyödyttävät tukialueiden ulkopuolella toimivia yrityksiä, vaikka ne tehdäänkin aluetuen piiriin kuuluvilla alueilla.

Lisäksi komissio on ottanut huomioon seuraavat seikat:

— Laadittaessa alueellisia valtiontukia koskevia suuntaviivoja [4] sekä keskusteltaessa asiasta monenvälisissä neuvotteluissa useat valtuuskunnat ovat korostaneet, että aineettomien hyödykkeiden hankinnasta suuryrityksille aiheutuvia menoja on myös pidettävä tukikelpoisina.

— Vihreässä kirjassa innovaatiosta [5] korostetaan innovaatioiden tukemisen tarpeellisuutta.

— Yhteisön puitteissa tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävälle valtiontuelle [6] komissio vahvistaa tarpeen investoida aineettomiin hyödykkeisiin varsinkin tukialueilla.

Aineettomien hyödykkeiden hankinnasta suuryrityksille aiheutuvien menojen tukikelpoisuudesta Saksan uusissa osavaltioissa (perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitetuilla alueilla) komissio on todennut seuraavaa:

— perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitetuilla alueilla suuryritykset voivat saada kiinteäpääomaisiin investointeihin myönnettävän tuen lisäksi tietyin edellytyksin ja noudattaen komission tiedonantoa, joka koskee menetelmää 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan soveltamiseksi aluetukiin [7], myös toimintatukea, jolla on suurempi vääristävä vaikutus kuin aineettomiin hyödykkeisiin myönnettävän aluetuen enimmäismäärillä,

— perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitetuilla alueilla, esimerkiksi Saksan uusissa osavaltioissa, ei useinkaan harjoiteta tarkoituksenmukaista paikallista tutkimus- ja kehitystoimintaa. Uusien osavaltioiden kehitysstrategian onnistuminen riippuu kuitenkin olennaisesti yrityksen kyvystä kehittää kilpailukykyisiä tuotteita ja menetelmiä. Ottaen huomioon kyseisten yritysten maksuvalmiusvaikeudet voisikin olla täysin perusteltua ottaa huomioon aineettomien hyödykkeiden hankintakustannukset.

Samanaikaisesti menettelyn aloittamista koskevan tiedonannon kanssa Saksaa pyydettiin ottamaan kantaa päätökseen. Julkaisemalla kyseinen tiedonanto *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* [8] jäsenvaltioille ja muille, joiden etua asia koskee, annettiin mahdollisuus esittää huomautuksensa.

II

Saksa teki 20 päivänä syyskuuta 1996 päivätyssä kirjeessään tiivistäen seuraavat mainittua päätöstä koskevat huomautukset:

Saksa muistuttaa siitä, että innovaatioiden, myös aineettomien investointien, tukemisen tarpeellisuutta korostetaan vihreässä kirjassa innovaatioista, ja aineettomien investointien tukemisen tarpeellisuutta korostetaan yhteisön puitteissa tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävälle valtiontuelle.

Aineettomien hyödykkeiden liikkuvuuteen perustuvaa tuen väärinkäyttöä koskevasta komission epäilyksestä Saksa on sitä mieltä, että väärinkäytökset voidaan ehkäistä tehokkaasti asettamalla aineettomiin investointeihin myönnettävän tuen myöntämiselle aineellisia edellytyksiä. Saksa viittaa tässä yhteydessä siihen, että aineettomien hyödykkeiden hankintakustannusten tukeminen tulee kyseeseen vain silloin, kun sijoittaja on hankkinut aineettomat hyödykkeet yritykseltä, joka ei ole etuyhteydessä tai muutoin liity sijoittajaan taloudellisesti, oikeudellisesti tai henkilökohtaisesti. Tällä edellytyksellä varmistetaan, että esimerkiksi tukialueen ulkopuolella sijaitseva emoyhtiö ei pääse välillisesti nauttimaan aineettomien hyödykkeiden hankintakustannuksiin myönnetystä tuesta aineettoman hyödykkeen perusteella saadun avustuksen siirron ansios-

[2] EYVL C 111, 4.11.1971, s. 1.
[3] EYVL C 213, 23.7.1996, s. 4.
[4] EYVL C 74, 10.3.1998, s. 9.
[5] KOM(95) 688 lopullinen.
[6] EYVL C 45, 17.2.1996, s. 5.
[7] EYVL C 212, 12.8.1988, s. 2.
[8] EYVL C 35, 4.2.1997, s. 6.

ta. Saksan mukaan järjestelyllä suljetaan pois mahdollisuus voitonsiirtoon osana hallintaoikeuden tai voiton siirtoa koskevaa sopimusta. Lisäksi tämä tukikielto koskee myös vain henkilöllisistä syistä toisiinsa liittyviä yrityksiä. Saksa päättelee tämän perusteella, että suuryritysten kohdalta aineettomien hyödykkeiden hankintakustannukset ovat tukikelpoisia vain silloin, kun tukialueella sijaitsevan tukea hakevan yrityksen ja muiden tukialueella tai sen ulkopuolella sijaitsevien yritysten välillä ei ole virallista tai muuta yhteyttä.

Saksa toteaa 20 päivänä lokakuuta 1971 annetussa päätöslauselmassa ([9]) määrätystä tuen arviointia koskevasta yhteisestä menetelmästä seuraavaa: yhtenäisen arviointiperusteen olisi kuvattava kullekin jäsenvaltiolle ominaista investointijakaumaa. Koska kyseinen järjestely on peräisin 25 vuoden takaa, sitä olisi aineettomien hyödykkeiden kasvavan merkityksen vuoksi mukautettava, ja aineettomat hyödykkeet olisi otettava huomioon täysimääräisesti myös suuryritysten arviointiperusteesta päätettäessä.

Lopuksi Saksa perustelee aineettomien hyödykkeiden kasvavaa merkitystä investointituen kannalta ajantasaisten tietojen avulla. Saksan mukaan aineettomiin hyödykkeisiin liittyvillä investointihankkeilla on suurempi vaikutus työpaikkojen luomiseen kuin "klassisilla" investoinneilla. Lisäksi suuryrityksiä koskevan tukikiellon poistamisen jälkeen voitaisiin tukea myös investointihankkeita, joissa innovaatioiden osuus on erityisen suuri.

III

Jäsenvaltiot ja muut, joiden etua asia koskee, eivät ole esittäneet huomautuksia menettelyn aikana.

Useat jäsenvaltiot ovat kuitenkin ottaneet alueellisia valtiontukia koskevien uusien suuntaviivojen laadinnan aikana kantaa siihen, olisiko suuryritysten aineettomien hyödykkeiden hankintakustannuksiin myönnettävä tukea. Suuntaviivojen luonnosta käsiteltiin 15 päivänä toukokuuta 1996 ja 23 päivänä toukokuuta 1997 pidetyissä monenvälisissä kokouksissa, joissa useat valtuuskunnat ottivat kantaa aineettomien hyödykkeiden tukikelpoisuutta koskevaan kysymykseen Saksan valtuuskunnan ollessa läsnä.

Jäsenvaltioiden valtuuskuntien enemmistö kannatti aineettomien hyödykkeiden (ainakin osittaista) tukikelpoisuutta. Eräs valtuuskunta kiinnitti 23 päivänä toukokuuta 1997 pidetyssä monenvälisessä kokouksessa kuitenkin huomiota aineettomien hyödykkeiden liikkuvuuden ongelmaan ja siitä aiheutuvaan väärinkäytösten mahdollisuuteen; erään toisen valtuuskunnan mielestä tukikelpoisuuden rajaaminen 25 prosenttiin yhtenäisen määräytymisperusteen mukaisista kokonaisinvestoinneista on liian rajoittavaa.

Alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen luonnosta koskevissa, 16 päivänä kesäkuuta 1997 päivätyissä kirjallisissa huomautuksissaan Saksa ei ottanut kantaa aineettomien hyödykkeiden tukikelpoisuuteen vaan viittasi käsiteltävänä olevaan tukimenettelyyn.

Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että on annettu alueellisia valtiontukia koskevat suuntaviivat ([10]). Niiden mukaisesti tukikelpoisiksi kustannuksiksi voidaan katsoa tietyntyyppiset aineettomiin hyödykkeisiin tehdyt investoinnit (teknologian siirto hankkimalla patentteja, käyttölupia tai patentoitua ja suuryritysten osalta patentoimatonta teknistä tietotaitoa), mikäli niiden arvo on enintään 25 prosenttia vakioperusteesta. Lisäksi edellytetään, että aineettomat hyödykkeet ovat käytössä ainoastaan aluetukeen oikeutetulla alueella, kuuluvat poistokelpoiseen omaisuuteen, hankitaan kolmannelta markkinaehdoin, kirjataan yrityksen varoihin ja pysyvät vähintään viisi vuotta aluetukea saavassa laitoksessa. Tässä yhteydessä komissio on ehdottanut suuntaviivojen 6 kohdan 1 alakohdan mukaisesti ja EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 1 kohdan mukaisina aiheellisina toimenpiteinä kaikkien 1 päivänä tammikuuta 2000 voimassa olevien alueellisten tukijärjestelyjen muuttamista siten, että ne ovat kyseisten suuntaviivojen mukaiset 1 päivästä tammikuuta 2000.

IV

Myös aineettomien hyödykkeiden hankkimiseen tarkoitetut investointiavustukset ja takaukset, jotka on myönnetty osana liittovaltion ja osavaltion yhteistä ohjelmaa alueellisen talousrakenteen parantamiseksi, ovat EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Ne myönnetään valtion varoista tietyille yrityksille tai tuotannonaloille ja ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristämään siten kilpailua.

Tukien arviointia koskevasta yhteisestä menetelmästä 20 päivänä lokakuuta 1971 annetun neuvoston päätöslauselman mukaisesti komissio asettaa aluetuille yhtenäisen arviointiperusteen, joka saadaan käyttäen maa-alueiden, rakennusten ja laitteistojen investointikustannusten jäsenvaltioittain painotettua jakoperustetta. Mainitun päätöslauselman liitteen 5 kohdan d alakohdan mukaan Saksan jakoperuste muodostuu seuraavasti: laitteistot 65 prosenttia, rakennukset 30 prosenttia ja maa-alueet 5 prosenttia. Jos tukea käytetään ylimääräisiin menoihin

([9]) Katso alaviite 2.

([10]) Katso alaviite 4.

(tässä tapauksessa aineettomiin hyödykkeisiin), kyseisen järjestelyn määräytymisperustetta korjataan vuodelta 1971 peräisin olevan yhteisen menetelmän mukaisesti suhteessa vakioperusteeseen.

Komission jo hyväksymässä 24. puiteohjelmassa tukikelpoisten kustannusten arviointiperuste käsittää laitteistojen ja rakennusten (mutta ei maa-alueiden) lisäksi myös aineettomien hyödykkeiden hankintakustannukset edellyttäen, että ne ovat enintään 25 prosenttia koko investointihankkeen kustannuksista. Näin ollen 24. puiteohjelman mukaisesti myönnetty tuki perustuu muuhun kuin yhtenäiseen arviointiperusteeseen. Liittovaltion ja osavaltion yhteisen ohjelman tukikelpoisten kustannusten arviointiperustetta ei olla korjaamassa. Näin ollen jo 24. puiteohjelman nojalla sallittu tuen määrä voi olla suurempi kuin yhtenäisen määräytymisperusteen nojalla sallittu määrä, koska laskentaperustetta voidaan korottaa yli 25 prosentin ja koska maa-alueiden sulkeminen arviointiperusteen ulkopuolelle tasoittaa korotusta vain osittain.

Tässä päätöksessä ei käsitellä 24. puiteohjelman soveltuvuutta yhteismarkkinoille. Ottaen huomioon sen, että komissio on antanut uudet alueellisia valtiontukia koskevat suuntaviivat ja ehdottanut aiheellisia toimenpiteitä niiden panemiseksi täytäntöön ja koska tiettyjen aineettomien hyödykkeiden hankintakustannukset ovat suuntaviivojen mukaan tukikelpoisia, mikäli ne eivät suuryritysten osalta ylitä 25:tä prosenttia yhtenäisestä määräytymisperusteesta, tässä vaiheessa ei ole syytä tehdä ehdotuksia 93 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuiksi aiheellisiksi toimenpiteiksi, joilla 24. puiteohjelma mukautettaisiin tulevaisuudessa valtiontukea koskeviin sääntöihin.

Tarkasteltavana olevaan 25. puiteohjelmaan sisältyvään tukihankkeeseen sisältyy suuryritysten aineettomien hyödykkeiden hankintakustannuksiin myönnettäviä tukia koskevan kieltolausekkeen poistaminen. Näin ollen on aiheellista kysyä, voidaanko taseen vastaaviin kirjattujen aineettomien hyödykkeiden hankintakustannusten sisällyttäminen rajoituksetta ja tietyin edellytyksin EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdassa tarkoitetuilla kansallisilla tukialueilla sijaitsevien suuryritysten aluetuen arviointiperusteeseen katsoa yhteismarkkinoille soveltuvaksi.

EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan poikkeusmääräyksiä ei voida soveltaa, koska kyseessä ei ole sosiaalinen tuki (a alakohta) eikä tuki luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi (b alakohta) eikä tuki Saksan jaosta aiheutuneen taloudellisen haitan korvaamiseksi (c alakohta).

Ei voida myöskään soveltaa 92 artiklan 3 kohdan b ja d alakohdan poikkeusmääräyksiä, koska tukihankkeella ei pyritä Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen tai jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen eikä kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen.

Lopuksi on todettava, että 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan poikkeusmääräystä, joka koskee tietyn taloudellisen toiminnan edistämiseen tarkoitettua tukea, ei voida myöskään soveltaa. Kuten edellä jo todettiin, tämä menettely koskee ainoastaan suuryritysten aineettomien hyödykkeiden hankintakustannusten tukikelpoisuutta, sillä pienten ja keskisuurten yritysten valtiontukia koskevien yhteisön suuntaviivojen mukaan pk-yrityksille myönnettävän tuen arviointiperusteeseen lasketaan jo nyt rajoituksetta mukaan aineettomien hyödykkeiden hankintakustannukset. Lisäksi tarkasteltavana olevaan hankkeeseen ei sisälly tukea tutkimus- ja kehityshankkeen täytäntöönpanoon liittyvien aineettomien hyödykkeiden hankintakustannuksiin. Tästä syystä tähän tapaukseen ei voida myöskään soveltaa tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävää valtiontukea koskevissa yhteisön puitteissa määrättyä aineettomien hyödykkeiden tukikelpoisuutta.

Sitä vastoin on tutkittava, voidaanko hanketta pitää 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdassa tarkoitettujen alueellisten poikkeusmääräysten perusteella yhteismarkkinoille soveltuvana. Koska 25. puiteohjelmasta ilmoitettiin ennen vuoden 1997 uusien alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen voimaantuloa, on sen soveltuvuus yhteismarkkinoille arvioitava kyseisten suuntaviivojen 6 kohdan 1 alakohdan mukaisesti ilmoitusta tehtäessä voimassa olleiden sääntöjen perusteella.

Kuten Saksa esitti huomautuksissaan, sekä kasvua, kilpailukykyä ja työllisyyttä käsittelevässä valkoisessa kirjassa [11] (1994) että innovaatiota käsittelevässä vihreässä kirjassa (1995) korostetaan innovaatioiden merkitystä yhteisön yritysten maailmanlaajuisen kilpailukyvyn varmistamiseksi globaalistuvassa kilpailussa. Yhteisön talouden innovatiivisuuden vahvistamisen kannalta erityisen merkittävinä tekijöinä pidetään sisämarkkinoiden, talous- ja rahaliiton ja toimivan kilpailupolitiikan viimeistelyn ohella myös tutkimusta, jatkokoulutusta ja tutkimustulosten levittämistä. Tässä yhteydessä todetaan muun muassa, että jäsenvaltioissa investoidaan vähemmän tutkimukseen ja teknologiseen kehitystyöhön kuin esimerkiksi Yhdysvaltojen tai Japanin kaltaisissa teollisuusvaltioissa. Lisäksi todetaan, että patenttihakemuksen kustannukset ovat yhteisössä kuusinkertaiset Yhdysvaltoihin verrattuna. Saksa viittaa nimenomaan innovatiivisten

[11] KOM(93) 700 lopullinen.

investointien erityiseen merkitykseen taloudellisesti vähemmän kehittyneillä yhteisön alueilla, joilla varsinkin pk-yrityksillä on vaikeuksia rahoittaa innovatiivisia toimenpiteitä.

Julkisten varojen käytöstä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi valkoisessa kirjassa tähdennetään, että koulutukseen, tutkimukseen, innovaatioiden edistämiseen ja aivan yleisesti arvonlisän aineettomiin osatekijöihin kohdistuviin investointeihin on suhtauduttava vähintään yhtä suopeasti kuin perinteisiin investointeihin. On suosittava uusien tuotesukupolvien syntymistä siten, että tuotteiden valmistuksessa käytetään maailmanmarkkinoilla saatavana olevia tekniikoita parhaalla mahdollisella tavalla ja että valmistusmenetelmät, tuotteet ja yrityksen organisaatio nivoutuvat toisiinsa innovatiivisella tavalla. Tämä edellyttää välttämättä yritystemme tutkimustoiminnan vahvistamista ja valikoivaa menettelyä julkisten tukiohjelmien yhteydessä ([12]).

Valtiontukea koskevien määräysten osalta innovaatiota käsittelevässä vihreässä kirjassa painopiste asetetaan tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävää valtiontukea koskevien yhteisön puitteiden muokkaamiseen.

Eräästä uudemmasta julkaisusta ([13]) käy ilmi, että aineettomista investoinneista aiheutuvat kustannukset ovat lisääntyneet sekä yritysten makro- että mikrotalouden tasolla; tässä yhteydessä aineettomat investoinnit on määritelty hyvin väljästi käsittäen tutkimus- ja kehitystyön, teknologiahankintojen, suhdetoiminnan, koulutuksen ja ohjelmistohankintojen kustannukset.

Ottaen huomioon edellä esitetyt seikat on syytä huomata, että taseen vastaaviin kirjattujen aineettomien hyödykkeiden hankintakustannusten mahdollinen tukikelpoisuus on vain yksi mahdollinen toimenpide innovatiivisen yritystoiminnan tukemiseksi; sen lisäksi mainittakoon erityisesti lainsäädännölliset ja hallinnolliset toimenpiteet innovaatioita edistävän ympäristön tukemiseksi ja toimenpiteet koulutuksen, tutkimuksen ja kehitystyön tukemiseksi sekä investoinnit muihin kuin aktivoitaviin aineettomiin hyödykkeisiin.

Tässä yhteydessä on todettava, että komissio on jo toteuttanut valtiontukien osalta seuraavat toimenpiteet yritysten innovatiivisuuden tukemiseksi:

— Vuonna 1996 annetuissa yhteisön puitteissa tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävälle valtiontuelle määrätään — myös suuryritysten ja kansallisten tukialueiden ulkopuolella sijaitsevien yritysten — tutkimus- ja kehityshankkeiden laajennetusta tukikelpoisuudesta Maailman kauppajärjestön (WTO) tukisääntöjen asettamissa rajoissa, ja tukikelpoisten tutkimus- ja kehityshankkeiden luetteloon sisältyvät myös ”ulkopuolisista lähteistä ostettu tutkimustieto, tekninen tietämys, patentit jne.”.

— Vuonna 1996 annetuissa pienten ja keskisuurten yritysten valtiontukia koskevissa yhteisön suuntaviivoissa määrätään pk-yritysten osalta kansallisilla tukialueilla ja niiden ulkopuolella tehtävien aineettomien investointien tukikelpoisuudesta sekä neuvonnan, koulutuksen ja tiedon levittämisen kustannusten tukikelpoisuudesta.

— Vuonna 1997 annetuissa alueellisia valtiontukia koskevissa suuntaviivoissa määrätään, että tukikelpoisiin kustannuksiin voidaan lukea tietyin edellytyksin tietyntyyppiset aineettomat investoinnit, mikäli ne ovat suuryritysten osalta enintään 25 prosenttia vakioperusteesta.

— Valtion koulutustukia koskevien yhteisön suuntaviivojen luonnoksessa, joka esiteltiin jäsenvaltioille viimeksi 10 päivänä maaliskuuta 1998 pidetyssä monenvälisessä kokouksessa, määrätään entistä laajemmista mahdollisuuksista myöntää tukea koulutustoimiin myös suuryrityksissä.

Näin ollen komissio on jo toteuttanut merkittäviä valtiontukiin liittyviä toimenpiteitä saavuttaakseen asettamansa tavoitteen eli tukeakseen suuryritysten innovatiivisuutta. Erityisesti on huomattava, kuten Saksa on todennut kannanotossaan, että komissio on hyväksymällä uudet alueellisia valtiontukia koskevat suuntaviivat mukauttanut aluetukien tukikelpoisten kustannusten arviointiperustetta aineettomien investointien kasvavaan osuuteen yritysten investoinneista.

Aineettomien hyödykkeiden hankintakustannusten rajoittamatonta aluetukikelpoisuutta mainittujen järjestelyjen määräykset ylittävällä tavalla ei voida pitää yhteismarkkinoille soveltuvana 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan poikkeusmääräysten perusteella seuraavista syistä:

Ensinnäkin aineettomien hyödykkeiden hankintakustannusten rajoittamaton aluetukikelpoisuus johtaisi investointitukien myöntämisen laskentaperusteena käytettävän yhtenäisen arviointiperusteen huomattavaan laajenemiseen. Tästä aiheutuisi sallitun tuen määrän merkittävä korotus saman tuki-intensiteetin perusteella. Tämän seurauksena riski kilpailun vääristymisestä valtiontukien vuoksi kasvaisi.

Toiseksi arviointiperusteen laajentaminen heikentäisi jäsenvaltioiden tukien keskinäistä vertailukelpoisuutta ja

([12]) Valkoinen kirja, 2.3.b kohta.
([13]) Intangible Investments, Impact on Competition and Scale Effects, The Single Market Review, Subseries V: Volume 2, European Commission 1998.

siten valtiontukien avoimuutta, koska ne aineettomat hyödykkeet, jotka tuensaajayritys voi kirjata taseen vastaaviin, määritellään eri tavalla eri jäsenvaltioissa ja niihin sovelletaan tilinpäätöksen yhteydessä erilaisia säädöksiä ([14]).

Lisäksi arviointiperusteen laajentaminen myös suuryritysten osalta saisi aikaan sen, että pk-yritykset menettäisivät suhteellisen edun, joka niille annetaan yhteisön oikeudessa pienten ja keskisuurten yritysten valtiontukia koskevien yhteisön suuntaviivojen mukaisesti. Kyseisillä yhteisön suuntaviivoilla on määrä tasoittaa niitä esteitä, jotka muun muassa rajoittavat yritysten mahdollisuuksia saada rahoitusta uuden teknologian hankkimiseksi. Tämä ei koske suuryrityksiä, jotka yleensä kykenevät omien tutkimusohjelmiensa ansiosta pk-yrityksiä paremmin kehittämään omia aineettomia hyödykkeitään.

Aineettomien hyödykkeiden liikkuvuuteen perustuvasta tuen väärinkäytösten mahdollisuudesta todettakoon Saksan esittämien näkemysten osalta seuraavaa: Saksan esittämä oikeudellinen edellytys, jonka mukaan sijoittaja ei saa hankkia aineettomia hyödykkeitä etuyhteydessä olevalta yritykseltä, ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että tukialueella toteutettavaan investointihankkeeseen myönnetystä tuesta saatava etu siirtyy muille alueille, varsinkin alueille, jotka eivät kuulu aluetuen piiriin. Saksan esittämän määräyksen avulla tukeen sisältyvän taloudellisen edun siirtyminen voidaan kuitenkin estää hankittaessa aineettomia hyödykkeitä etuyhteydessä olevalta yritykseltä ja luovutettaessa niihin liittyvät oikeudet kyseiselle yritykselle.

Sitä vastoin kyseisellä määräyksellä ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että hankittaessa aineettomia hyödykkeitä kolmannelta osapuolelta, joka ei ole etuyhteydessä tuensaajayritykseen, ja luovutettaessa aineettomiin hyödykkeisiin liittyvät oikeudet tukialueen ulkopuolella sijaitsevalle (etuyhteydessä olevalle) yritykselle edullisempaan hintaan kuin ilman valtiontukea, tuesta saatava taloudellinen etu siirtyy tukialueen ulkopuolelle.

Tässä yhteydessä aineettomien hyödykkeiden tukikelpoisuuden ylärajan vahvistaminen suhteessa aineellisten investointien kokonaiskustannuksiin mahdollistaa aineettomien investointien sitomisen aineellisiin investointeihin, jolloin tuetun arvonlisän sitominen tukialueeseen voidaan varmistaa paremmin. Ylärajan avulla voidaan sulkea pois varsinkin se mahdollisuus, että yritys perustaa tukialueelle toimipaikan, jonka ainoana tavoitteena on hankkia aineettomia hyödykkeitä ja antaa sitten muiden, myös tukialueiden ulkopuolella sijaitsevien toimipaikkojen nauttia niistä.

Väärinkäytösten mahdollisuutta ei voida poistaa pelkästään liittovaltion ja osavaltion yhteiseen ohjelmaan sisältyvällä tuen myöntämisen edellytyksellä, jonka mukaan hyödykkeiden (aineellisten ja aineettomien) on pysyttävä vähintään kolme vuotta investointihankkeen päätyttyä tukea saavassa toimipaikassa, ellei niitä korvata samanarvoisilla tai arvokkaammilla hyödykkeillä. Tällä määräyksellä — sikäli kuin sen noudattaminen on valvottavissa — voidaan varmistaa, että hyödyke on kyseisen ajan käytössä aluetukea saavassa toimipaikassa. Sillä ei kuitenkaan suljeta pois sitä mahdollisuutta, että aineettomaan hyödykkeeseen liittyviä oikeuksia käytetään myös muissa toimipaikoissa mukaan lukien tukialueiden ulkopuolella sijaitsevat toimipaikat.

Jotta minimoitaisiin mahdollisuudet käyttää suuryrityksille myönnettyjä aluetukia väärin mutta sallittaisiin aineettomien hyödykkeiden tiettyjen hankintakustannusten sisällyttäminen tukikelpoisten kustannusten arviointiperusteeseen, näyttää olevan välttämätöntä sitoa aineettomiin investointeihin myönnetyt tuet aineellisiin hyödykkeisiin, esimerkiksi laitteistoihin ja rakennuksiin, liittyvien investointien toteuttamiseen, jotta EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan alueellisia poikkeusmääräyksiä voitaisiin soveltaa.

Kyseiset kustannukset ovat pk-yrityksille jo nyt rajoituksetta tukikelpoisia, minkä suhteen on otettava huomioon, että näiden yritysten on niille tyypillisten vaikeuksien vuoksi hankittava aineettomia hyödykkeitä suuryrityksiä useammin sen sijaan, että ne kehittäisivät uutta teknologiaa oman tutkimus- ja kehitystoiminnan avulla. Antaessaan pienten ja keskisuurten yritysten valtiontukia koskevat yhteisön suuntaviivat komissio katsoi, että pk-yritysten innovatiivisuuden tukemisesta saatavat edut ovat merkittävämpiä kuin mahdollisista väärinkäytöksistä aiheutuvat haitat. Joka tapauksessa on todettava, että tuen mahdollisesta väärinkäytöstä aiheutuva kilpailun vääristymisen vaara on pk-yritysten koon huomioon ottaen pieni.

Lopuksi on tutkittava, voidaanko aineettomien hyödykkeiden hankintakustannusten sisällyttäminen rajoituksetta 92 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitetuille tukialueille myönnettävien tukien arviointiperusteeseen katsoa yhteismarkkinoille sopivaksi, jos syynä on yritysten vähäinen innovatiivisuus Saksan uusien osavaltioiden kaltaisilla erityisen epäsuotuisilla alueilla.

([14]) Katso alaviite 13.

Tähän on lisäksi todettava, että komissio hyväksyy näille alueille myönnettävän erityistuen: komissio voi sallia alkuinvestoinneille arviointiperusteeseen verrattuna suuremman tuki-intensiteetin ja sallii alkuinvestointien lisäksi tietyin edellytyksin myös toimintatuet; lisäksi tutkimus- ja kehitystyöhankkeisiin voidaan myöntää tuki-intensiteetiltään suurempia valtiontukia. Näin ollen ei vaikuta tarkoituksenmukaiselta asettaa muuta tukikelpoisten kustannusten arviointiperustetta 92 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen tukialueiden ulkopuolisten tukitapausten lisäksi. Arviointiperusteen laajentamiseksi esitetyt perustelut ja siitä aiheutuvat kilpailun vääristymisen vaarat, tuensaajayrityksen taseeseen sisällytettävien aineettomien investointien erilaisten määritelmien puutteellinen vertailtavuus, pk-yritysten esteiden tasoittaminen suuryrityksiin nähden sekä aineettomiin investointeihin myönnettyjen aluetukien väärinkäytösten mahdollisuus ovat tekijöitä, joita ei voida jättää huomiotta tarkasteltaessa kyseisille alueille myönnettyjä tukia.

Näistä syistä komissio katsoo, että suuryritysten aineettomien hyödykkeiden hankintaan myönnettäviä tukia koskevan kieltolausekkeen poistamista, joka sisältyy liittovaltion ja osavaltion yhteiseen 25. puiteohjelmaan alueellisen talousrakenteen parantamiseksi, ei voida pitää yhteismarkkinoille soveltuvana,

ON TEHNYT SEURAAVAN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Aineettomien hyödykkeiden hankintaan myönnettäviä tukia koskevan kieltolausekkeen poistamista, joka sisältyy Saksan liittovaltion ja osavaltion yhteiseen 25. puiteohjelmaan alueellisen talousrakenteen parantamiseksi (jäljempänä '25. puiteohjelma'), ei voida pitää yhteismarkkinoille soveltuvana, sikäli kuin kyseessä ovat yritykset, jotka eivät täytä pk-yrityksen määrittelyperusteita.

2 artikla

Saksa ei voi soveltaa 25. puiteohjelmaa suunnitellussa muodossa.

3 artikla

Saksan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta päätöksen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liittotasavallalle.

Tehty Brysselissä 6 päivänä toukokuuta 1998.

Komission puolesta

Karel VAN MIERT

Komission jäsen